ZEFEKTÍVNENIE VYUČOVANIA GEOGRAFIE PROSTREDNÍCTVOM ŠPORTOVEJ TEMATIKY

Jozef Kašný, Magdaléna Nemčíková

Abstract

The target of the work is to put together suggestions of proposal for educational text, complementary literature, magazines, web sources from the field of sports themes in educational practice.

In our mentioned article we especially survey on completing of meaning of the work with complementary literature and magazines. We mention chances of utilization of sports theme in classes of geography and this through the making of the projects and didactics processing of the texts in the different forms of tasks.

Our suggestions are usable for basic schools and high schools. However, we see its biggest usage especially in sports classes.

Keywords: teaching geography, streamline, sports theme, additional literature

Úvod

Cieľom príspevku je ponúknuť námety rozličných foriem práce so žiakmi, o ktorých učiteľ zistí, že sa vo svojom súkromí zaujímajú o šport, športovú tematiku, dianie vo svete športu. Pokúsime sa ukázať, akým spôsobom je možné tento ich záujem nepriamo využiť v oblasti zvyšovania geografických kompetencií.

Prečo je dianie vo svete športu zaujímavé v oblasti vzdelávania geografie? Treba si uvedomiť, že športové aktivity sú odpradáвна príťažlivé pre obrovské masy ľudí. Ľudia majú radi tých, ktorí sú v niečom výnimoční a známych športovcov využívame v oblasti výchovy často krátko ako pozitívne vzory. Ale využiteľnosť geografických informácií z oblasti športu je ešte oveľa väčšia.

Práca s doplnkovou literatúrou

Využívať aj iné pramene ako len učebnicu, atlas či zemepisný zošit v edukačnom procese je nevyhnutným poznávacím prvkom v štúdiu geografie. Správne usmernená práca s doplnkovou literatúrou, resp. informáciami je pre žiakov veľmi prospešná nielen z hľadiska motivácie ale je aj akýmsi prepojením medzi školou a životom, vedie k neformálnemu učeniu sa, pomáha v oblasti komparácie názorov, vyvoláva záujem o štúdium geografie (Čižmarová, 2000).

V príspevku predkladáme príklady využitia doplnkovej literatúry z oblasti športu vo vyučovaní geografie. Predpokladáme, že vedomosti nadobudnuté takouto formou práce sú trvácnejšie, pre žiakov príťažlivejšie a splňajú mnohé zo zásad

humanistickej koncepcie. Uvádzame viacero alternatív využitia informácií nielen z odborných časopisov, ale hlavne z bežne dostupnej dennej tlače z oblasti športovej tematiky. Naším základným cieľom je žiakov naučiť a ukázať im to, aby v každom kúsku svojej mimoškolskej aktivity, v rámci neformálneho vzdelávania neustále hľadali geografické paralely.

Možnosti využitia športovej tematiky vo vyučovaní geografie

Je nevyhnutné žiakom i učiteľom ukázať, ako treba takéto texty resp. informácie z nich spracovávať, ako treba s nimi pracovať, ako ich aplikovať pri štúdiu geografie.

Organizátori športových podujatí (napr. olympijských hier, majstrovstiev sveta, svetových pohárov v rôznych športových disciplínach...) využívajú priamo alebo nepriamo geografické poznatky. V dennej tlači sa o týchto javoch, poznatkoch píše a preto je potrebné žiakov nielen na ne upozorniť ale aj naučiť ich ako a čo si majú všimnúť:

- vhodnosť prírodných podmienok (klimatické pásmo, mikroklimatické podmienky (veternosť, teplota vzduchu, množstvo a rozloženie zrážok...), existencia resp. blízkosť pohoria, nadmorská výška, expozícia a sklonitosť svahu, existencia vodnej plochy, resp. vodného toku, prašnosť prostredia a pod.),

- rozvoj cestovného ruchu (zvýšená návštevnosť počas trvania športového podujatia a pri dobrej organizácii podujatia, propagácii strediska a vybudovanej „športovej“ infraštruktúre potenciálne zvýšená návštevnosť strediska aj po podujatí),

- štruktúra, dynamika obyvateľstva (národnostné zloženie krajiny, religiózna

štruktúra krajiny, prisťahovalectvo a pod.), napr. Francúzska futbalová reprezentácia má každým rokom vyššie zastúpenie futbalistov negroidnej rasy oproti europoidnej rase, paralela s demografiou celého Francúzska, stúpa počet Arabov, černocho, čo vplýva i na stúpajúci význam islamu a pod.,

- rozvoj infraštruktúry (budovanie športových komplexov, ciest, tunelov, ubytovacích kapacít a pod.),

- lokalizácia, existencia veľkých podnikov (vplyv na sponzoring v športe, tieto podniky často krát poukazujú na priemyselnú orientáciu danej oblasti, z druhového zamerania sponzora je možné určiť časť histórie danej oblasti), napr. HC U.S.S Košice – hokejový klub v meste známym hutníckym priemyslom, bývalý závod VSŽ – Východoslovenské železiarne, dnes premenované na U.S.S – United States Steel.

Pre lepšiu názornosť uvádzame konkrétne príklady spracovania „športovo ladeného“ textu (projekt č. 1, 2, 3).

Projekt č. 1 - Vancouver - Soči: klimatické paralely

„Vrtošivé počasie bolo skoro hlavným a niekedy aj neriešiteľným problémom Olympiády vo Vancouvri. Nedostatok snehu nútil organizátorov navoziť tony umelého a dážď zapríčinil presunutie súťaží.

Bude sa môcť vyhnúť podobným problémom budúca metropola Olympiády Soči, kde sa klíma v mnohom podobá na vancouverskú? „Meteorológovia počítajú počas Olympiády v roku 2014 s dobrým počasím, ale netreba sa znepokojovať, ale sa radšej pripraviť na akékoľvek prekvapenia“, - hovorí Námetník riaditeľa Ruskej hydrometeorologickej služby Dmitrij Kiktev.

Všetky športové súťaže Olympiády v Soči prebehnú na dvoch hlavných miestach: v pobrežnom clasteri a v horách - na Krasnej Polane, ktoré sú navzájom vzdialené 45 km.

Z jednej strany to nie je veľa, ale z druhej sú meteorologické podmienky na oboch športových miestach rôzne: Počet zrážok sa niekoľkokrát líši. Minimálne sú v samotnom Soči a podstatne viac je ich na Krasnej Polane. Dážď nie je tu vo februári na rozdiel od Vancouvru typický. Najskôr bude snežiť, bude to mokrý sneh, ale nie dážď. Ako ukazuje mnohoročné pozorovanie, počasie sa v oblasti Soči vo februári a marci vyznačuje striedaním takzvaných južných cyklónov prichádzajúcich z Balkánskeho polostrova a Stredozemného mora a studených vpádov z juhovýchodu. Môže to zapríčiniť prenos súťaží, myslí si Dmitrij Kiktev. V súčasnosti je v Soči na úbočí hôr dosť snehu a vo výške od 700 do 1000 m jeho výška dosahuje 100 cm. Vo Vancouvri sa mení silné sneženie na dážď a na niektorých trasách nebolo snehu počas Olympiády zjavne dosť.“

Zdroj: <http://slovak.ruvr.ru/2010/02/25/4817821.html> (25.02.2010)

Úloha č. 1: V ktorom meste a krajine sa konali olympijské hry v roku 2010 a v ktorom meste a krajine sa budú konať v roku 2014?

Úloha č. 2: Zistíte geografickú polohu týchto dvoch miest v rámci sveta, krajiny, morí, oceánov, pohorí.

Úloha č. 3: Aké morské prúdy a vzduchové hmoty ovplyvnili to, že na olympiáde vo Vancouveri nebolo dostatok snehu? Môže sa to stať i v Soči? (Kašný, 2010).

Projekt č. 2 - Najkratšia futbalová súťaž má svojho majstra

„Tím G-44 z Qeqertarsuaqu si zaistil titul v Grónsku, v jednej z najkratších futbalových súťaží na svete.

Pre problematické klimatické podmienky sa liga na najväčšom ostrove sveta rozhodla v priebehu dvoch týždňov. G-44, mužstvo zo západnej časti, si na finálovom turnaji zabezpečilo titul víťazstvom 3:0 nad FC Mamaluk zo severnej časti ostrova. Od začiatku augusta bojovalo 30 tímov v piatich regionálnych turnajoch o osem miesteniek vo finálovej fáze. Na finálový turnaj cestovali niektoré

z amatérskych tímov aj 2000 km.

Pre európske pohárové súťaže však nemá grónsky titul žiadny význam. Arktický ostrov s 56.000 obyvateľmi síce získal 21. júna autonómiu od bývalej koloniálnej mocnosti Dánska, ale naďalej nie je členom FIFA ani UEFA. Informovala agentúra APA. “

Zdroj: <http://www.i-news.sk/640627/najkratsia-futbalova-sutaz-ma-svojho-majstra/> (19.08.2009)

Úloha č. 1: Z akého dôvodu sa v Grónsku futbalová liga musí uskutočniť (odohrať) v takom krátko časovom intervale? Čo autor myslel tým, keď napísal, že pre problematické klimatické podmienky sa liga odohrá za 2 týždne? (popíšte polohu ostrova, klimatické pásma ostrova, povrch ostrova...)

Úloha č. 2: Koľko násobne má Slovensko viac obyvateľov ako Grónsko? Kedy získalo Grónsko autonómiu? (využite priložený text) Čo je to autonómia? Pokúste sa zistiť, aké právomoci má Grónsko a Dánsko po 21.06.2009? (Kašný, 2010)

Projekt č. 3 - Ruská mašina v Ottawe prevancovala Fínov a trúfala si aj na Američanov

„OTTAWA (SME - VOJTECH JURKOVIČ) - Keď prezieravú anglickú kráľovnú Viktóriu v minulom storočí prestalo baviť, ako sa natáhuje frankofónny Montreal s anglofónnym Torontom, ukázala na mape prstom na Ottawu. Keďže ležala na polceste medzi dvoma nacionálne zúrivými kohútmi, stala sa hlavným mestom Kanady. Ottawa v jazyku pôvodných indiánskych obyvateľov znamená miesto stretnutia. Pri rieke Ottawe sa stretali obchodníci s kožušinami. Dnes je v kanadskej metropole sústredený hlavne Hi-Tech, dari sa však aj hokeju. V impozantnej aréne Corel Centre sa skvele adaptovali Rusi, ktorí vo štvrtfinále Svetového pohára suverénne prevancovali v noci z piatka na sobotu Fínov.

Americký kouč Ron Wilson po excelentnom výkone ruskej mašiny strácal pokoj: "Je to úplne iné mužstvo, aké sme zdolali v New Yorku. Zlepšilo sa v obrane aj v útoky, brankár Treťilov chytal v životnej forme." Fínski útočníci na čele s renomovanými hviezdami ako Sellänne a Lumme boli z neho zúfali. Keď si s ním nevedeli poradiť ani pri takmer trojminútovej presilovke piatich proti trom, stiahli z ľadu aj brankára Myllysa a nasadili do poľa šiesteho hráča. Nepomohlo. Treťilov sa stal prvým mistrom zero v bránke Svetového pohára. Fíni od zlosti pred kabínou roztrieskali zopár hokejok. Výlet do Ameriky na jeden zápas sa im zdal krátky.

Spokojnosťou naopak žiaril, prirodzene, ruský tréner Boris Michajlov. "Naša hra konečne dostala fazónu. Po oddychu v stretnutí s USA nastúpil aj Fetisov, ktorý zápas so Slovenskom odkorčuľoval prakticky na jednej nohe. Jeho koleno je však už v poriadku."

Dlho po zápase spovedali okrem tradičných V. Fiodorova, Mogilného aj aktívneho útočníka Jašina, ktorý pred svojím ottawským publikom ukázal zopár

skvelých ťahov, pekne nahral na prvý gól Kovalevovi. Američania sa v noci nadnes prvýkrát predstavili pred cudzím publikom, v predchádzajúcich zápasoch hrali dvakrát v New Yorku a raz vo Philadelphii. Práve do "Phily" by sa veľmi chceli vrátiť. V utorok sa tam začína prvý finálový zápas Svetového pohára.

Zdroj: <http://www.sme.sk/c/2090409/ruska-masina-v-ottawe-prevalcovala-finov-a-trufala-si-aj-naamericanov.html> (9.9.1996)

Úloha: Vyberte tie slová, ktoré k sebe patria. Vytvorte dve množiny slov. Informácie v množinách využite na krátke, textové, geografické interpretovanie obidvoch množín. Ako pomôcka (zdroj nápadov, slovných paralel...) nech vám slúži priložený text z oblasti športu! (využite IKT, atlas, učebnicu...):

provincia Ontário, hokejový štadión Air Canada Center, frankofónny, sútok rieky Ottawa a Rieky svätého Vavrinca, hokejová aréna Bell Centre, anglofónny, severozápadný breh jazera Ontário, Montreal, Toronto, provincia Québec.

Príklad textu, ktorý by žiaci mali vytvoriť:

Montreal je hlavné mesto kanadskej provincie Québec. Provincia Québec ako i mesto Montreal majú frankofónne obyvateľstvo. Teda obyvateľstvo hovoriace po francúzsky. Montreal sa nachádza na sútoku rieky Ottawa a Rieky svätého Vavrinca. Významnou kultúrnou súčasťou Montrealu je hokejová aréna Bell Center.

Toronto je hlavné mesto provincie Ontário. Provincia Ontário ako i mesto Toronto majú anglofónne obyvateľstvo. Obyvateľstvo, ktoré používa anglický jazyk ako svoj materinský. Mesto Toronto sa nachádza na severozápadnom brehu jazera Ontário. Významnou kultúrnou súčasťou Toronta je hokejová aréna Air Canada Center. (Kašný, 2010).

Záver

Permanentné využívanie športovej problematiky v edukačnom procese geografie nie je určite vhodné pre väčšinu žiakov a pedagógov ale v primeranej miere a pri vhodne zvolenej forme môže zefektívniť vyučovanie geografie. Každý, kto chce túto problematiku aplikovať, si musí uvedomiť nielen jej pozitíva, ale musí rešpektovať aj zopár negatív:

Negatíva aplikácie športovej tematiky vo vyučovaní geografie:

- nie každý text so športovou tematikou je vhodným materiálom na takýto druh štúdia,

- nie každý študent, pedagóg má záujem pracovať s textami tohto druhu (treba rešpektovať variabilitu záujmov),

- schopnosť pracovať a vedieť správne využiť takýto druh textu si vyžaduje nielen dostatočné množstvo skúseností, ale i dostatočné množstvo kreativity,
- je potrebné časté využívanie analýzy a syntézy,
- najväčším kameňom úrazu býva, že táto forma štúdia si vyžaduje veľké množstvo teoretických vedomostí z geografie, ktoré sú potrebné k správnej analýze príslušného textu.

Pozitíva aplikácie športovej tematiky vo vyučovaní geografie:

- takto osvojené vedomosti sú trvácnejšie, jasnejšie a názornejšie,
- sú často krát získané na základe porovnaní z reálneho života, čo dáva teoretickým vedomostiam praktický význam,
- pre študentov či pedagógov je to nenásilná forma štúdia získavania vedomostí,

keďže pracujú s textami, ktoré čítajú vo svojom voľnom čase, v rámci svojich záujmov,

- pedagógom odstraňuje problém s motiváciou,
- rozvíja samostatnosť a systematizuje prácu, vplýva na vytrvalosť,
- žiakom i pedagógom umožňuje sebareflexiu,
- poskytuje možnosť spätnej väzby pre pedagóga.

Literatúra

Čižmarová, K. 2000. Didaktika geografie I. 1. vyd. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied, 2000, 166 s. ISBN 80-8055-334-3

Kašný, J. 2010. Zefektívnenie vyučovania geografie prostredníctvom športovej tematiky. Diplomová práca. Nitra : FPV UKF v Nitre, 2010, 60 s.

<http://slovak.ruvr.ru/2010/02/25/4817821.html> (25.02.2010)

<http://www.i-news.sk/640627/najkratsia-futbalova-sutaz-ma-svojho-majstra/> (19.08.2009)

TEACHING GEOGRAPHY STREAMLINING THROUGH THE SPORTS THEME

Summary

In a comprehensive review of the educational process, geography, current concepts and challenges of geography, the importance of textual and cartographic resources in the education of geography, we found that within them the theme of sport can be used relatively easily and with high impact ownership of the issue.

By this we mean the use (application) through project learning, work with text, games, puzzles.

The most appropriate alternative development process of learning geography seems to work with text that can be processed into different forms. We found that in this form of teaching is necessary that teachers show students how the geographic information in the media can find and use.

Based on our studies, we believe that further development of these methods in the teaching of geography could lead to increased interest in this subject. Similarly, we believe that these methods should help improve the quality of teaching, its effectiveness and overall contribution to the modernization of teaching geography and help raise the profile of geography for a wider audience.

However, data processing and information leading to the use of sports themes in the study of geography, we recognize that these teaching methods may not suit everyone.

Mgr. Jozef Kašný

Nitrianska Blatnica 447

956 05 Radošina

E-mail: jozef.kasny@gmail.com

RNDr. Magdaléna Nemčíková, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E-mail: mnemcikova@ukf.sk